

TEKNOLOJİ ŞİRKETLERİNDE ÇALIŞANLARDA TEKNOLOJİK HAZIR OLUŞUN ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ: İSTANBUL İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

Examining Technological Readiness of Employees Working at Technology Companies According to Some Demographical Features: A Research in Istanbul City

Dr.Öğr.Üyesi İ. Burçak VATANSEVER DURMAZ¹

Cite As: Vatansver Durmaz, İ.B. (2021). “Teknoloji Şirketlerinde Çalışanlarda Teknolojik Hazır Oluşun Çeşitli Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi: İstanbul İlnde Bir Araştırma”, International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies, (e-ISSN:2587-2168), Vol:7, Issue:28; pp:275-285.

ÖZET

Bu çalışmada, teknoloji şirketlerinde çalışanların teknolojik hazır oluş düzeylerinin tespit edilmesi ve teknolojik hazır oluşun çeşitli demografik özellikler çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, İstanbul ilinde teknoloji şirketlerinde çalışan 348 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Teknolojik hazır oluş ölçek üzere, Parasuraman (2000) tarafından geliştirilen, 36 madde ve 4 boyuttan oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçek üzerinde gerçekleştirilen faktör analizi neticesinde, iyimserlik ve yenilikçilik faktörlerinin tek faktör altında toplandığı, bu nedenle üç faktörlü bir yapının ortaya çıktığı görülmüştür. Gerçekleştirilen hipotez testleri sonucunda, medeni duruma göre herhangi bir faktörde anlamlı farklılık olmadığı, cinsiyet, yaş grubu, eğitim düzeyi, pozisyon ve kurumda çalışma süresi açısından ise en az bir faktörde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Teknoloji Şirketi, Teknolojik Hazır Oluş, Dijital Dönüşüm, Demografik Özellikler

JEL Sınıflandırma: D23, O33, Q55

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine technological readiness level of employees working at technology companies, and examine technological readiness according to various demographical features. Quantitative research method was used in the study. In this regard, survey was conducted with 348 individuals working at technology companies in Istanbul. In order to measure technological readiness, the scale developed by Parasuman (2000) with 36 items and 4 dimensions was used. As the result of factor analysis made on the scale, it was seen that optimism and innovativeness factors gathered under one factor; thus, a structure with three factors appeared. As the result of hypothesis tests, it was found that there is no significant difference in terms of marital status; however, there are significant differences at least in one factor according to gender, age group, education level, position and working duration in the company.

Keywords: Technology, Technology Company, Technological Readiness, Digital Transformation, Demographical Features

JEL Classification: D23, O33, Q55

1. GİRİŞ

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı ilerlemeler ve küresel rekabetin hız kazanması neticesinde hemen her sektörde dijitalleşme ve dijital dönüşüm süreci kendisini göstermiştir. Endüstri 4.0 ve dijitalleşmeyle beraber pek çok şirket, hızlı bir şekilde değişim gösteren çevrede rakiplerinin gerisinde kalmamak üzere teknolojiye ciddi yatırımlar yaparken, pek çok sektörde dijital teknolojilerden daha fazla istifade edilmeye başlanmıştır.

Dijitalleşme süreci bilhassa teknoloji şirketlerinde çalışanları etkilemekte ve hayatlarını değiştirmektedir. Zira bu tür şirketlerde çalışan kişiler, sürekli gelişim gösteren dijital teknolojilerle beraber gündelik yaşantılarında olduğu gibi iş yaşamlarında da devamlı şekilde yeni ve değişen teknolojilerle karşılaşmaktadır. Bu nedenle, bu tür şirketlerde çalışan kişilerin her an her türdeki değişime ve dönüşüme açık ve hazır olmaları gerekmektedir. Bu durum ise, teknoloji şirketlerinde çalışanların teknolojik hazır oluş düzeylerinin belirlenmesini ve hangi çalışanların teknolojik hazır oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunun incelenmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim literatürde teknolojik hazır oluş konusuna ilişkin yapılmış olan çalışma sayısı oldukça azdır. Bu doğrultuda çalışma kapsamında, teknoloji şirketlerinde çalışanların teknolojik hazır oluş düzeylerinin tespit edilmesi ve teknolojik hazır oluşun çeşitli demografik özellikler çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır.

¹ Bahçeşehir Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu Dış Ticaret Programı, İstanbul/Türkiye

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Teknolojik Hazır Oluş

Kişinin bir işi gerçekleştirebilmesi ve yeni davranışları öğrenebilmesi açısından, gerekli olan olgunluğa ulaşmasının yanında, gereken bilgilerle becerileri kazanmış olması gereklidir. Bu bağlamda hazır oluş, en yalın haliyle, herhangi bir faaliyeti gerçekleştirme noktasında kişinin bilişsel, duygusal, sosyal ve psikomotor bakımından hazır olması anlamına gelmektedir (Sönmez ve Akgül, 2015: 307). Hazır oluş, genel olarak öğrenmeye, bir teknolojiye ya da bir objeyi kullanmaya ilişkin olabilmektedir (Arslan, Solmaz ve Kukul, 2017: 144). Alan yazında hazır oluş kavramı daha ziyade eğitim-öğretim ile ilişkilendirilmiş olmakla birlikte, çeşitli başka konularla da ilişkilendirildiği görülmektedir. Bunlardan birisi de teknolojidir ve bu doğrultuda teknolojik hazır oluş kavramı ortaya çıkmıştır (Sönmez ve Akgül, 2015: 307).

Teknolojiye hazır oluş, bireylerin gerek evdeki gerekse de iş yerindeki hedeflerini gerçekleştirmeleri maksadıyla yeni teknolojileri kabullenme ve kullanma eğilimlerini belirtmektedir. Yeni teknolojilerin kabulüyle ilintili belirleyici unsurlar ile sonuçlar son yıllarda sıklıkla incelenmektedir. Ancak fertlerin teknolojiye karşı tutumları birbirinden farklılık göstermektedir. Teknolojiye yönelik pozitif ve negatif tutum kişide beraberce olabileceği gibi, bu tutumlardan birisinin baskın olduğu fertler de mevcuttur (Parasuraman, 2000: 308-309).

Teknolojik hazır oluş kavramının dayandığı çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler temel olarak Sebep Eylem Teorisi, Benimseme ve Yayılma Teorisi, Teknoloji Kabul Modeli şeklindedir (Güvener, 2019: 22).

Sebep Eylem Teorisi, Fishbein ve Ajzen (1975) tarafınca geliştirilmiştir. Teori, bireylerin bilinçli şekilde niyetlendikleri davranışları anlamayı ve öngörebilmeyi amaçlamaktadır. Sebep Eylem Teorisi çerçevesinde bir bireyin davranışı, bireyin davranış niyeti tarafından, bireyin davranış niyeti ise bireyin tutumu ve subjektif normlar tarafından belirlenmektedir (Akın, 2019: 47).

Benimseme ve Yayılma Teorisi, teknoloji kullanıcılarının teknolojiyi kabullenmeleri ve benimsemelerine ilişkin düşüncelerini saptamak maksadıyla kullanılmaktadır. Buna göre, fertlerin teknolojiye yeniliği kabullenme ve karar verme süreçleri beş safhadan meydana gelmektedir. Bu safhalar; bilgi, ikna, karar, uygulama ve onay şeklindedir. Rogers tarafından geliştirilmiş olan bu teori açısından teknoloji ile yeniliğin yayılması, dört unsurdan etkilenmektedir. Bu unsurlar; yenilik, sosyal sistem, iletişim kanalları ve zaman şeklindedir (Küçükkaya, 2019: 20-21).

Davis (1989) tarafından Teknoloji Kabul Modeli (TAM), Sebep Eylem Teorisi'ne (TRA) dayandırılarak geliştirilmiştir. Davis (1989) bilhassa fertlerin internet vasıtasıyla alışveriş gerçekleştirme niyetlerini tespit etmeye ilişkin olarak, bilgi teknolojilerini kullanıp kullanmamaya ilişkin davranışın, bireylerin davranışlarından etkilenmekte olduğunu savunmuştur. TAM, algılanan fayda ile algılanan kullanım kolaylığı adlı iki boyuttan meydana gelmektedir. Bu boyutlar, teknolojik sistem kullanımının iki ana belirleyicisi şeklinde ifade edilmektedir. Burada algılanan fayda, bireyin belli bir sistemi kullanmasının işindeki performansını arttıracığına inanma derecesini belirtirken; algılanan kullanım kolaylığı, bireyin belli bir sistemi kullanmasının çaba gerektirmediğine inanma derecesini ifade etmektedir. Bu çerçevede Davis'e (1989) göre, fertler işlerini kolaylaştırabilecek, fayda sağlayabilecek, kolayca kullanılacak teknolojileri kullanma eğilimindedir.

Mick ve Fournier (1998) tarafından yapılan çalışmada, tüketicilerin kontrol/kaos, özgürlük/köleleştirme, yeterlilik/yetersizlik, yeni/eski, verimlilik/verimsizlik, yerine getirmek/ihtiyaçlar yaratmak, benzeşme/ayırma, bağlama/çözülme şeklinde 8 teknoloji paradoksu ile karşı karşıya kaldıklarından bahsetmiştir. Bu paradokslar çerçevesinde tüketiciler, teknolojiden pozitif ya da negatif yönde etkilenmektedir.

Kişinin yeni teknolojilere yatkınlığı, çeşitli etkenler tarafınca hem teşvik edilmekte hem de engellenmektedir. Teknolojik hazır oluş, yeni teknolojilerin kullanımında kişinin yatkınlığını toplu şekilde belirlemekte olan engelleyicilerden ve zihinsel yapıdan kaynaklanmakta olan genel bir ruhsal durum şeklinde değerlendirilebilir (Parasuraman, 2000:308). Teknolojiye ilintili pozitif ve negatif duygular bir arada olabilmeye karşın, bu iki tür duygunun görece baskınlığı kişiden kişiye farklılaşabilmektedir. Özünde fertler, teknolojiye yönelik olarak bir taraftan kuvvetli pozitif duygulara sahip olurken, diğer taraftan ise oldukça negatif duygular ile çevrelenmiş olabilmektedir. Bu tür pozitif ve negatif duygular muhtelif sebeplerden kaynaklanabilmektedir. Bu çerçevede Parasuraman (2000) tarafından "Teknolojik Hazır Oluş İndeksi" (TRI) geliştirilmiştir.

Teknolojik Hazır Oluş İndeksi'nin dört temel boyutu bulunmaktadır. Bunlar; iyimserlik, yenilikçilik, güvensizlik ve rahatsızlık şeklindedir (Parasuraman, 2000:311).

İyimserlik, teknolojiye yönelik olumlu bir bakış açısını ve teknolojinin bireylerin hayatlarında kontrolü, esnekliği ve verimliliği arttırdığına ilişkin inancı belirtmektedir (Parasuraman, 2000:311). İyimserlik, kişinin teknolojik bir sistemi kullanmasının iş performansının artmasında yardım sağlayacağına inanma ve teknoloji kullanımına ilişkin kolaylık derecesi olarak ifade edilebilir (Oktal, 2013:158). İyimserlerin teknolojiyi sahiplenmeleri ve diğerlerine nazaran teknolojinin negatif ve başarısız yönlerine odaklanma ihtimallerinin daha düşük olduğu ifade edilmektedir (Lundberg, 2017).

Yenilikçilik, teknolojinin öncüsü ve düşünce lideri olunması eğilimi anlamına gelmektedir. Bilhassa yeni teknolojik ürünlerin kullanılması ve anlaşılmasında başkalarına kıyasla üstün olma ve diğer insanlara bu hususta tavsiyelerde bulunma ya da bu teknolojileri kullanmaktayken daha az sorunla karşılaşma şeklinde ifade edilebilir (Parasuraman, 2000: 311). Yenilikçilik, bireyin yeni teknolojik ürünlerle hizmetleri deneme noktasında kendisini ne denli öncü şekilde hissettiğini ve teknolojik ürünlere ilişkin olarak çevresi tarafından ne ölçüde fikir lideri şeklinde nitelendirildiğini belirtmektedir (Özata, 2013:53). Teknoloji öncüsü ve teknoloji lideri şeklinde betimlenen yenilikçiler, teknolojinin kullanılması hususunda oldukça cesurdur. Yenilikçi kişiler daha yüksek düzeyde teknoloji bilgisine sahip olduklarından, teknolojiyi daha kolayca algılamaktadır ve yeni teknolojileri öğrenme noktasında daha fazla isteklidir. Teknolojiyi daha ilgi çekici bulduklarından ötürü, yeni teknolojileri daha kullanışlı ve başkalarına kıyasla daha kolay bulma eğilimindedir (Lundberg, 2017).

Güvensizlik, teknolojinin düzgün şekilde çalışmayacağına ilişkin şüphelerle teknolojinin muhtemel zararlı neticelerinden kaynaklanan güven kaybıyla ilintilidir (Parasuraman, 2000:311). Güvensizlik, teknoloji temelli hizmetler almaktayken kişinin kendisini güven altında hissetmemesi ve gerçekleştirilen işlemlerden endişe duyması şeklinde belirtilebilir (Sönme zve Akgül, 2015:310). Teknolojiye güvensizliği bulunan bireyler, teknolojinin nadiren doğru şekilde çalıştığını ve en kritik zamanda bozulacağını ya da hata yapacağını düşünmektedir. Bu sebeple, teknolojiye güven duymayan kimselerin düşük düzeyde teknoloji kullandıkları, teknolojiyi daha az yararlı buldukları ve teknolojinin kullanılmasını zor buldukları ifade edilmektedir (Lundberg, 2017).

Rahatsızlık, teknolojinin üzerindeki kontrolün kaybedileceği algısıyla teknolojinin baskın çıkması sonucu insanların zarar göreceği fikrini belirtmektedir (Parasuraman, 2000:311). Rahatsızlık, fertlerin genel olarak teknolojiye yönelik negatif duygulara sahip olması ya da teknolojiden korkması şeklinde betimlenebilir (Özata, 2013: 51). Teknolojiye karşı kendisini rahat hissetmeyen bireyler, değişimle yeniliğe yönelik paranoya, teknoloji korkusu, teknolojiye ilişkin endişe hissetmektedir ve yeni veya yabancı bir teknolojiyi kullanmak durumunda kaldığı takdirde genellikle olumsuz ruh haline bürünmektedir (Lundberg, 2017).

Teknolojik Hazır Oluş İndeksi, teknolojiyle ilintili genel bir çerçeve niteliğindedir. İndeksin alt boyutları fertlerin arasında farklılaşabildiğinden ötürü, teknolojinin muhtelif yanlarına yönelik inançlar da farklılaşabilmektedir. Fertlerin bu alt boyutlardan hangisine daha yakın olduğu, teknolojiye yönelik tutumlarının göstergesidir. Örnek olarak, iyimserlik boyutu baskın durumdaki kişiler teknolojiye ilişkin daha pozitif bir tutuma sahipken, rahatsızlık boyutu baskın durumdaki kişiler bilhassa yeni teknolojilerden uzak durma eğilimindedir. Bu doğrultuda Teknolojik Hazır Oluş İndeksi, teknolojiyle alakalı muhtelif inançlarla görüşleri yansıtmakla beraber, bireyin teknolojiyi kullanma yetkinliklerinin bir göstergesi durumunda değildir (Walczuch, Lemmink ve Streukens, 2007:207).

Teknolojik Hazır Oluş İndeksi 36 maddeden oluşmaktadır ve bireylerin teknolojiyi benimsemeleri, kullanma ve hazır olma seviyelerini ölçümlemek üzere tasarlanmıştır. Ancak yıllar içerisinde teknoloji alanında yaşanan gelişmeler neticesinde, Parasuraman ve Colby (2015) tarafınca bu indeks güncellenmiş, daha kolay hale getirilerek Teknolojik Hazır Oluş İndeksi 2.0 versiyonu geliştirilmiştir. Bu yeni indekste madde sayısı 16'ya düşürülmüştür. Yeni indeksle birlikte, ölçekteki artık yenilikçi olmayan ortamlara atıf yapan maddeler yeniden değerlendirilmiş ve gelişip değişen teknolojik ortamın etkilerinin analiz edilmesi hedeflenmiştir. Bu yeni teknolojik hazır oluş indeksi, teknoloji temelli yeniliğin önemli bir role sahip olduğu bağlamlarda uygulamalı ve karar odaklı araştırmalarda potansiyel olarak değerli bir psikografik değişken şeklinde kullanılmaktadır (Parasuraman ve Colby, 2015).

Parasuraman ve Colby (2015), Teknolojik Hazır Oluş İndeksi çerçevesinde bir segmentasyon çalışması gerçekleştirmiş ve araştırmacılar (explorers), öncüler (pioneers), şüpheciler (hesitators), kaçınanlar (avoiders), kuşkucular (skeptics) şeklinde beş segment belirlemiştir. Buna göre, *araştırmacılar* teknolojiyi

ilk kabul eden gruptur ve bu kişiler yeni bir teknoloji çıktığında hemen bu yeniliğe ilgi gösterirler (Parasuraman ve Colby, 2015).

Öncüler, araştırmacılar sonra teknolojiyi kabul eden ikinci segment olmakla birlikte, teknolojiye ilişkin olumsuz görüşleri de bulunmaktadır (Garcia ve Payan, 2016). Zira yeni teknolojinin güçlükleri ve tehlikeleri onları yeni teknoloji hakkında düşünmeye sevk etmektedir (Tsikriktsis, 2004).

Şüpheciler, teknolojiye inanmakta olup teknoloji konusunda iyimser olmakla birlikte, yenilikçilik hususunda eğilime sahip değildir. Zira teknolojinin risklerine ilişkin endişe, güvensizlik ve rahatsızlık duymaktadırlar (Rose ve Fogarty, 2010).

Kaçınanlar, zorunda kalmadıkları müddetçe teknolojiye uyum sağlamayan kişilerdir (Tsikriktsis, 2004) ve teknolojiye yönelik en yüksek direnci gösterirler (Parasuraman ve Colby, 2015).

Kuşkucular, yeni teknolojilerin yararlarına ilişkin olarak ikna edilmeleri gerekli olan kesimdir (Tsikriktsis, 2004). Teknolojiye karşı olmamakla birlikte, teknolojiye yönelik ilgileri az düzeydedir ve teknolojiden faydalanmak üzere teknolojinin avantajlarının ispatlanmasını beklemektedirler (Rose ve Fogarty, 2010).

2.2. Önceki Çalışmalar

Alan yazında teknolojik hazır oluş ile demografik özellikler ilişkisine yönelik yapılmış çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür.

Aydın (2020) tarafından yapılan çalışmada cinsiyete göre teknolojik hazır oluş faktörlerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı, eğitim durumuna göre iyimserlik ve yenilikçilik faktörlerinde anlamlı farklılık olduğu fakat rahatsızlık ve güvensizlik faktörlerinde anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Güvener (2019) tarafından yapılan çalışmada, teknolojik hazır oluşun cinsiyete açısından erkekler lehine farklılaştığı, yaş grubu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı, kurumda çalışma süresi bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı, eğitim düzeyine göre teknolojik hazır oluş düzeyinin arttığı saptanmıştır.

Korkmaz (2019) tarafından yapılan çalışma neticesinde; yaş grubuna göre çalışanların yenilikçilik düzeylerinin genç yaşta kişiler lehine anlamlı olarak farklılaştığı, cinsiyete göre çalışanların yenilikçilik düzeylerinin erkekler lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmada genel evren Türkiye'deki teknoloji şirketlerinde çalışanlardan meydana gelmektedir. Çalışma evreni olarak İstanbul ilindeki teknoloji şirketlerinin çalışanları seçilmiştir. Araştırma kapsamında kolayda örnekleme tekniğinden faydalanılarak, İstanbul ilinde üç teknoloji şirketinde çalışmakta olan kişilerle anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ankete katılım gönüllü şekilde olmuş ve katılımcılar kendi rızaları dahilinde anket formunu doldurmuştur. Toplamda 400 kişiyle anket yapılmıştır. Ancak eksik verilerin olduğu tespit edilen 52 anket formu araştırmaya dahil edilmemiş ve 348 anket formu ile ilgili analizler gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması 1 Kasım 2019 ile 20 Aralık 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmaya katılanların cinsiyete göre 219'u (%62,9) kadın, 129'u (%37,1) erkektir. Yaş grubu açısından 81 kişi (%23,3) 18-25 yaş grubunda, 148 kişi (%42,5) 26-34 yaş grubunda, 119 kişi (%34,2) 35 ve üzeri yaş grubundadır. Medeni durum bakımından 190 kişi (%54,6) bekar, 158 kişi (%45,4) evlidir. Eğitim düzeyine göre 48 kişi (%13,8) lise mezunu, 99 kişi (%28,4) önlisans mezunu, 152 kişi (%43,7) lisans mezunu, 49 kişi (%14,1) lisansüstü mezundur. Pozisyon açısından 225 kişi (%64,7) personel pozisyonunda, 123 kişi (%35,3) yönetici pozisyonunda (süpervizör, ekip lideri, müdür yardımcısı, müdür vb.) çalışmaktadır. Kurumda çalışma süresi bakımından 75 kişi (%21,6) 1 yıldan az süredir, 87 kişi (%25,0) 1-3 yıldır, 47 kişi (%13,5) 3-5 yıldır, 90 kişi (%25,9) 5-10 yıldır, 49 kişi (%14,1) 10 yıldan fazla süredir aynı kurumda çalışmaktadır.

3.2. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Araştırma kapsamında teknolojik hazır oluş bağımlı değişken, demografik özellikler ise kontrol değişkenleridir. Bu çerçevede oluşturulan araştırma modeli Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Yukarıda yer alan araştırma modeli doğrultusunda, araştırmanın ana ve alt hipotezleri şu şekilde oluşturulmuştur:

- H1: Teknolojik hazır oluş, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H1a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H1b: Teknolojik güvensizlik, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H1c: Teknolojik rahatsızlık, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.
- H2: Teknolojik hazır oluş, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H2a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H2b: Teknolojik güvensizlik, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H2c: Teknolojik rahatsızlık, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.
- H3: Teknolojik hazır oluş, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H3a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H3b: Teknolojik güvensizlik, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H3c: Teknolojik rahatsızlık, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır.
- H4: Teknolojik hazır oluş, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H4a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H4b: Teknolojik güvensizlik, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H4c: Teknolojik rahatsızlık, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır.
- H5: Teknolojik hazır oluş, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H5a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H5b: Teknolojik güvensizlik, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H5c: Teknolojik rahatsızlık, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.
- H6: Teknolojik hazır oluş, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H6a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H6b: Teknolojik güvensizlik, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.
 H6c: Teknolojik rahatsızlık, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında birincil veriler hazırlanan anket formu vasıtasıyla toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde Kişisel Bilgi Formu, ikinci bölümünde ise Teknolojik Hazır Oluş Ölçeği yer almaktadır.

Kişisel Bilgi Formu'nda altı soru bulunmaktadır. Bu sorular katılımcıların cinsiyetlerini, yaş gruplarını, medeni durumlarını, eğitim düzeylerini, çalıştıkları pozisyonu ve kurumda çalışma süresini tespit etmeye yöneliktir.

Teknolojik Hazır Oluş Ölçeği, Parasuraman (2000) tarafından geliştirilmiştir. 36 madde ve 4 boyuttan meydana gelen ölçek, 5'li Likert sistemi ile ölçümlenmektedir. Ölçekte yer alan iyimserlik boyutu 10 maddeden, yenilikçilik boyutu 7 maddeden, rahatsızlık boyutu 10 maddeden, güvensizlik boyutu 9 maddeden meydana gelmektedir.

Tablo 1'de, Teknolojik Hazır Oluş Ölçeği'ne ilişkin yapılan faktör analizi ve güvenilirlik analizi sonuçları yer almaktadır. Ölçek üzerinde öncelikle açıklayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. En uygun analiz bulgularına erişebilmek üzere, faktör yükü 0,50'nin altında çıkan 7 madde sırayla ölçekten çıkartılmıştır.² Bu 7 maddenin analiz sürecinde ölçekten çıkartılmasının ardından yapılan analizde; KMO değerinin 0,927

² YEN5: İlgi alanıma giren konularda teknolojik gelişmeleri yakından izlerim ve kendimi güncel tutarım.

YEN7: Teknolojik ürünlerle çalışırken, arkadaşlarıma göre daha az sorunla karşılaşırım.

GÜV9: İnternet üzerinden bir bilgi gönderdiğimde, bilginin gitmesi gereken yere gidip gitmediğinden emin olamam.

RAH9: Yeni teknolojiler, insanları gözetleme ve özel yaşama ait bilgilere erişebilme konusunu aşırı kolay hale getirmiştir.

YEN4: Yüksek teknolojiye sahip yeni ürün ve hizmetleri başkalarından destek almadan anlayabilirim/öğrenebilirim.

YEN3: Genellikle, arkadaş grubum içinde yeni teknolojileri ilk satın alan kişilerden birisiyim.

YEN: Arkadaşlarım yeni teknolojileri öğrenme konusunda benden hızlıdır.

şeklinde çıkmış olması, örneklem grubunun sayısının faktör analizi için yeterli olduğunu; ayrıca Bartlett Küresellik Testi sonucunun anlamlı (Ki-Kare:8001,716; sd:406; Sig.:0,000) çıkmış olması, ölçek üzerinde faktör analizi yapılmasının uygun olduğunu göstermiştir. Yapılan faktör analizi neticesinde ortaya 3 faktörden oluşan bir yapı çıkmıştır. Analiz esnasında yenilikçilik boyutunun 5 boyutu ölçekten çıkartılmış, diğer iki maddesi ise iyimserlik boyutunun altında yer almıştır. Bu doğrultuda, elde edilen ilk faktör İyimserlik ve Yenilikçilik (İY&YEN) şeklinde isimlendirilmiştir. İkinci faktör Güvensizlik (GÜV), üçüncü faktör ise Rahatsızlık (RAH) olarak adlandırılmıştır. İY&YEN faktörü ölçeğin %29,42'sini, GÜV faktörü ölçeğin %20,58'ini, RAH faktörü ölçeğin %13,16'sını açıklamaktadır. Açıklanan toplam varyans ise %63,155'tir. Faktör analizi neticesinde elde edilen faktörlerin ve ölçeğin güvenilirlik düzeyleri incelendiğinde; İY&YEN faktörünün güvenilirliği 0,958; GÜV faktörünün güvenilirliği 0,919; RAH faktörünün güvenilirliği 0,855; ölçeğin güvenilirliği ise 0,945 düzeyinde ve oldukça yüksek olarak tespit edilmiştir. Faktör ve güvenilirlik analizleri neticesinde elde edilen faktörlerin ortalamalarına bakıldığında ise; İY&YEN faktörünün ortalamasının $X=3,9057$ ile yüksek düzeyde olduğu, GÜV faktörünün ortalamasının $X=3,4125$ ile ortalamanın üzerinde olduğu, RAH faktörünün ortalamasının $X=2,9004$ ile ortalamanın altında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Teknolojik Hazır Oluş Ölçeği Faktör Analizi ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Kod	İfade	İY&YEN	GÜV	RAH	Güvenilirlik	Ölçek
İY6	Teknoloji işimde verimimi artırır.	0,899			0,958	
İY4	Mevcut olan en gelişmiş teknolojiyi kullanmayı severim.	0,881				
İY1	Teknoloji, insanların günlük hayatlarını kolaylaştırır.	0,856				
İY8	Teknoloji bana daha fazla hareket özgürlüğü sağlar.	0,853				
İY9	Teknolojik ürün ve hizmetler hakkında bir şeyler öğrenmek, teknolojinin kendisi gibi tatmin edici olabilir.	0,844				
İY7	Yeni teknolojileri kullanmanın, zihinlerimizi geliştirdiğini düşünürüm.	0,818				
İY5	Kendi gereksinimlerime göre düzenleyebileceğim bilgisayar programlarını kullanmayı severim.	0,804				
İY2	En yeni teknolojiye sahip olan ürünlerin ve hizmetlerin kullanımı çok daha kolay ve kullanışlıdır.	0,777				
YEN6	Yüksek teknolojik cihazları kullanma, öğrenme ve anlama çabası hoşuma gider.	0,775				
İY10	Teknolojik ürünlerin benim istediğim/yönlendirdiğim gibi çalışır.	0,743				
İY3	Mesai saatlerine bağlı kalınmadığından işlerimi bilgisayarla yapmayı severim.	0,738			0,945	
YEN1	İnsanlar yeni teknolojiler konusunda fikrimi sorarlar.	0,659				
GÜV5	Elektronik olarak gerçekleştirilen her işlemin sonrasında yazılı olarak bir belge ile doğrulanması gerektiğini düşünüyorum.		0,769			
RAH7	Bazı önemli işleri insan eliyle yapmak yerine teknoloji tercih edilirken dikkat edilmelidir. Çünkü kullanımı sırasında teknik sorunlar yaşanabilir.		0,716			
GÜV4	Sadece internet üzerinde varlık gösteren bir işletme ile çalışmanın güvenilir olduğunu düşünmüyorum.		0,706			
GÜV6	Bir işlem otomatik olarak gerçekleştirildiğinde, bilgisayarın hata yapıp yapmadığını dikkatle kontrol ederim.		0,705			
RAH10	Teknolojiler, en beklenmedik bir zamanda ya da acil durumlarda bozulabilir.		0,701			
GÜV7	Bir işletme ile iş yaparken insan elinin değmesi çok önemlidir.		0,701			
GÜV2	İnternet ortamında yapılacak parasal işlemlerin güvenli olduğunu düşünmüyorum.		0,687			
GÜV3	İnternet üzerinden gönderdiğim bilgilerin başka insanlar tarafından görüleceğinden kaygılanırım.		0,668			
GÜV1	İnternet ortamında kredi kartı kullanmanın güvenilir olduğunu düşünmüyorum.		0,656			
RAH8	Pek çok yeni teknolojinin insanlar kullanmaya başlamadan fark edilemeyen sağlık ve güvenlik riskleri mevcuttur.		0,650			
GÜV8	Bir işletmeyi aradığımda, bilgisayarlarla/makinalarla sanal ortamda konuşmak yerine insanlarla konuşmayı tercih ederim.		0,623		0,919	
RAH4	Yüksek teknolojiye sahip ürün veya hizmet vericiden teknik yardım aldığımda, benden daha fazla bilgi sahibi biri tarafından kullanıldığımı hissederim.			0,784		

RAH1	Teknolojik bir ürünle ilgili bir konuyu benim anlayacağım düzeyde anlatmadığı için teknik destek hatlarından yeterince yararlanamam.			0,752	
RAH6	Başkaları beni izlerken teknolojik ürünle ilgili bir sorun yaşadığımda mahcup olurum.			0,722	
RAH2	Teknolojik sistemlerin, o işin uzmanı olmayan kişilerin kullanımı için tasarlanmadığını düşünürüm.			0,709	
RAH3	Yüksek teknolojik ürünler için hazırlanan kullanıcı kılavuzları anlaşılır bir dille yazılmamaktadır.			0,648	
RAH5	Yüksek teknoloji bir ürün ya da hizmet satın alırken, o ürünün en üst modeli yerine daha basit modelini almayı tercih ederim.			0,604	
Açıklanan Varyans		29,42%	20,58%	13,16%	Toplam: %63,155
KMO:0,927; Ki-Kare:8001,716; sd:406; Sig.:0,000					

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın çeşitli sınırlılıkları mevcuttur. Konu bazında araştırma, teknolojik hazır oluş konusu ile sınırlıdır. Kapsam bakımından araştırma, İstanbul ilindeki üç teknoloji şirketinde çalışmakta olan kişilerle sınırlıdır. Zaman sınırlılığı açısından araştırma, anket çalışmasının gerçekleştirilmiş olduğu 1 Kasım 2019 ve 20 Aralık 2019 tarihlerinin arası ile sınırlandırılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma hipotezlerinin test edilmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi için farklılık analizleri gerçekleştirilmiş, bu doğrultuda Bağımsız Örneklem T Testi ile Tek Yönlü ANOVA Testi'nden yararlanılmıştır.

Tablo 2'de, "*H1: Teknolojik hazır oluş, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.*" ana hipotezini test etmek üzere yapılmış olan Bağımsız Örneklem T Testi'nin bulguları gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, İY&YEN faktöründe ($t=-2,843$; $p=0,005$) cinsiyete göre anlamlı farklılık tespit edilmiş, GÜV ($p=0,349$) ve RAH ($p=0,150$) için ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. İY&YEN faktörü için erkek katılımcılar ($X=4,086$) kadınlara ($X=3,799$) kıyasla daha yüksek yanıtlar vermişlerdir. Bu doğrultuda, erkeklerin kadınlara nazaran teknolojik açıdan daha iyimser ve yenilikçi oldukları söylenebilir. Elde edilen bu bulgulara göre; "*H1a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.*" alt hipotezi kabul edilmiş; "*H1b: Teknolojik güvensizlik, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.*" ve "*H1c: Teknolojik rahatsızlık, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.*" alt hipotezleri reddedilmiştir. Bu bağlamda, "*H1: Teknolojik hazır oluş, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşır.*" ana hipotezi ise kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T Testi Bulguları

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t-değeri	sd	p-değeri
İyimserlik ve Yenilikçilik	Kadın	219	3,799	0,884	-2,843	346	0,005
	Erkek	129	4,086	0,947			
Güvensizlik	Kadın	219	3,446	0,882	0,939	346	0,349
	Erkek	129	3,355	0,861			
Rahatsızlık	Kadın	219	2,848	0,896	-1,444	346	0,150
	Erkek	129	2,990	0,867			

Tablo 3'te, "*H2: Teknolojik hazır oluş, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.*" ana hipotezini test etmek üzere yapılmış olan Tek Yönlü ANOVA Testi'nin bulguları gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, GÜV faktöründe ($F=13,736$; $p=0,000$) yaş grubuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiş; İY&YEN faktörü ($p=0,403$) ve RAH faktörü ($p=0,117$) için ise yaş grubuna göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. GÜV faktöründe anlamlı farklılığın kaynağını saptamak üzere önce Levene varyans homojenliği testi yapılmış, Levene testi sonucunda varyansların homojen olduğu ($Levene=0,804$; $p=0,448$) tespit edilmiş, bu doğrultuda ileri düzey analiz olarak Tukey post hoc testi yapılmıştır. Tukey post hoc testi neticesinde, 18-25 yaş grubundakilerin ($X=3,799$), 26-34 yaş grubundakilere ($X=3,402$) ve 35 ve üzeri yaş grubundakilere ($X=3,163$) kıyasla teknolojiye karşı daha fazla güvensizlik duydukları belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre; "*H2b: Teknolojik güvensizlik, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.*" alt hipotezi kabul edilmiş; "*H2a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.*" ve "*H2c: Teknolojik rahatsızlık, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.*" alt hipotezleri reddedilmiştir. Bu bağlamda, "*H2: Teknolojik hazır oluş, yaş grubuna göre anlamlı olarak farklılaşır.*" ana hipotezi ise kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 3. Yaş Grubu İçin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Bulguları

Değişken	Yaş Grubu	N	Ort.	SS	F-değeri	p-değeri	Anlamlı Fark
İyimserlik ve Yenilikçilik	18-25	81	3,968	0,769	0,911	0,403	
	26-34	148	3,945	0,965			
	35 ve üzeri	119	3,814	0,947			
Güvensizlik	18-25	81	3,799	0,749	13,736	0,000	1-2, 1-3
	26-34	148	3,402	0,889			
	35 ve üzeri	119	3,163	0,846			
Rahatsızlık	18-25	81	3,064	1,016	2,163	0,117	
	26-34	148	2,892	0,983			
	35 ve üzeri	119	2,800	0,617			

Tablo 4'te, "H3: Teknolojik hazır oluş, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır." ana hipotezini test etmek üzere yapılmış olan Bağımsız Örneklem T Testi'nin bulguları gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, İY&YEN faktörü (p=0,489); GÜV faktörü (p=0,112) ve RAH faktörü (p=0,424) için medeni duruma göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Elde edilen bu bulgulara göre; "H3a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır.", "H3b: Teknolojik güvensizlik, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır." ve "H3c: Teknolojik rahatsızlık, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır." alt hipotezleri reddedilmiştir. Bu bağlamda, "H3: Teknolojik hazır oluş, medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşır." ana hipotezi de reddedilmiştir.

Tablo 4. Medeni Durum İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T Testi Bulguları

Değişken	Medeni Durum	N	Ort.	SS	t-değeri	sd	p-değeri
İyimserlik ve Yenilikçilik	Bekar	190	3,875	0,905	-0,693	346	0,489
	Evli	158	3,943	0,933			
Güvensizlik	Bekar	190	3,480	0,876	1,593	346	0,112
	Evli	158	3,331	0,868			
Rahatsızlık	Bekar	190	2,935	0,911	0,800	346	0,424
	Evli	158	2,859	0,858			

Tablo 5'te, "H4: Teknolojik hazır oluş, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır." ana hipotezini test etmek üzere yapılmış olan Tek Yönlü ANOVA Testi'nin bulguları gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, GÜV faktöründe (F=5,575; p=0,001) eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilmiş; İY&YEN faktörü (p=0,463) ve RAH faktörü (p=0,183) için ise eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. GÜV faktöründe anlamlı farklılığın kaynağını saptamak üzere önce Levene varyans homojenliği testi yapılmış, Levene testi sonucunda varyansların homojen olduğu (Levene=0,257; p=0,857) tespit edilmiş, bu doğrultuda ileri düzey analiz olarak Tukey post hoc testi yapılmıştır. Tukey post hoc testi neticesinde, lise mezunları (X=3,659) ile önlisans mezunlarının (X=3,585), lisansüstü mezunlarına (X=3,082) kıyasla teknolojiye karşı daha fazla güvensizlik duydukları belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre; "H4b: Teknolojik güvensizlik, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır." alt hipotezi kabul edilmiş; "H4a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır." ve "H4c: Teknolojik rahatsızlık, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır." alt hipotezleri reddedilmiştir. Bu bağlamda, "H4: Teknolojik hazır oluş, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşır." ana hipotezi ise kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 5. Eğitim Düzeyi İçin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Bulguları

Değişken	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	SS	F-değeri	p-değeri	Anlamlı Fark
İyimserlik ve Yenilikçilik	Lise	48	3,769	1,021	0,858	0,463	
	Önlisans	99	3,888	0,919			
	Lisans	152	3,909	0,919			
	Lisansüstü	49	4,065	0,793			
Güvensizlik	Lise	48	3,659	0,923	5,575	0,001	1-4, 2-4
	Önlisans	99	3,585	0,795			
	Lisans	152	3,329	0,884			
	Lisansüstü	49	3,082	0,825			
Rahatsızlık	Lise	48	2,979	1,111	1,628	0,183	
	Önlisans	99	3,037	0,901			
	Lisans	152	2,797	0,821			
	Lisansüstü	49	2,867	0,785			

Tablo 6'da, "H5: Teknolojik hazır oluş, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır." ana hipotezini test etmek üzere yapılmış olan Bağımsız Örneklem T Testi'nin bulguları gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, GÜV faktöründe (t=3,510; p=0,001) pozisyona göre anlamlı farklılık tespit edilmiş, İY&YEN faktöründe (p=0,465) ve RAH faktöründe (p=0,713) ise pozisyona göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. GÜV

faktörü için personel pozisyonunda çalışanlar ($X=3,532$), yönetici pozisyonunda çalışanlara ($X=3,194$) kıyasla daha yüksek yanıtlar vermişlerdir. Bu doğrultuda, personel pozisyonunda çalışanların, yönetici pozisyonunda çalışanlara nazaran teknolojiye karşı daha fazla güvensizlik duydukları söylenebilir. Elde edilen bu bulgulara göre; “*H5b: Teknolojik güvensizlik, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.*” alt hipotezi kabul edilmiş; “*H5a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.*” ve “*H5c: Teknolojik rahatsızlık, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.*” alt hipotezleri reddedilmiştir. Bu bağlamda, “*H5: Teknolojik hazır oluş, pozisyona göre anlamlı olarak farklılaşır.*” ana hipotezi ise kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 6. Pozisyon İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T Testi Bulguları

Değişken	Pozisyon	N	Ort.	SS	t-değeri	sd	p-değeri
İyimserlik ve Yenilikçilik	Personel	225	3,932	0,863	0,731	346	0,465
	Yönetici (süpervizör, ekip lideri, müdür yardımcısı, müdür vb.)	123	3,857	1,010			
Güvensizlik	Personel	225	3,532	0,826	3,510	346	0,001
	Yönetici (süpervizör, ekip lideri, müdür yardımcısı, müdür vb.)	123	3,194	0,919			
Rahatsızlık	Personel	225	2,913	0,907	0,368	346	0,713
	Yönetici (süpervizör, ekip lideri, müdür yardımcısı, müdür vb.)	123	2,877	0,851			

Tablo 7’de, “*H6: Teknolojik hazır oluş, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.*” ana hipotezini test etmek üzere yapılmış olan Tek Yönlü ANOVA Testi’nin bulguları gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, GÜV faktöründe ($F=6,377$; $p=0,000$) kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılık tespit edilmiş; İY&YEN faktörü ($p=0,073$) ve RAH faktörü ($p=0,187$) için ise kurumda çalışma süresine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. GÜV faktöründe anlamlı farklılığın kaynağını saptamak üzere önce Levene varyans homojenliği testi yapılmış, Levene testi sonucunda varyansların homojen olduğu ($Levene=1,599$; $p=0,174$) tespit edilmiş, bu doğrultuda ileri düzey analiz olarak Tukey post hoc testi yapılmıştır. Tukey post hoc testi neticesinde, 1 yıldan az süredir aynı kurumda çalışanların ($X=3,698$), 5-10 yıldır aynı kurumda çalışanlara ($X=3,262$) ve 10 yıldan fazla süredir aynı kurumda çalışanlara ($X=3,035$) kıyasla teknolojiye karşı daha fazla güvensizlik duydukları; ayrıca 1-3 yıldır aynı kurumda çalışanların ($X=3,589$), 10 yıldan fazla süredir aynı kurumda çalışanlara ($X=3,035$) kıyasla teknolojiye karşı daha fazla güvensizlik duydukları belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre; “*H6b: Teknolojik güvensizlik, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.*” alt hipotezi kabul edilmiş; “*H6a: Teknolojik iyimserlik ve yenilikçilik, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.*” ve “*H6c: Teknolojik rahatsızlık, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.*” alt hipotezleri reddedilmiştir. Bu bağlamda, “*H6: Teknolojik hazır oluş, kurumda çalışma süresine göre anlamlı olarak farklılaşır.*” ana hipotezi ise kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 7. Kurumda Çalışma Süresi İçin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Bulguları

Değişken	Kurumda Çalışma Süresi	N	Ort.	SS	F-değeri	p-değeri	Anlamlı Fark
İyimserlik ve Yenilikçilik	1 yıldan az	75	3,850	0,901	2,161	0,073	
	1-3 yıl	87	4,050	0,736			
	3-5 yıl	47	3,933	1,114			
	5-10 yıl	90	3,705	0,993			
	10 yıldan fazla	49	4,078	0,830			
Güvensizlik	1 yıldan az	75	3,698	0,852	6,377	0,000	1-4, 1-5, 2-5
	1-3 yıl	87	3,589	0,709			
	3-5 yıl	47	3,311	0,997			
	5-10 yıl	90	3,262	0,907			
	10 yıldan fazla	49	3,035	0,800			
Rahatsızlık	1 yıldan az	75	2,993	1,018	1,552	0,187	
	1-3 yıl	87	2,868	0,934			
	3-5 yıl	47	2,954	1,006			
	5-10 yıl	90	2,972	0,784			
	10 yıldan fazla	49	2,633	0,560			

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, teknoloji şirketlerinde çalışanların teknolojik hazır oluş düzeylerinin tespit edilmesi ve teknolojik hazır oluşun çeşitli demografik özellikler çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda İstanbul ilinde teknoloji şirketlerinde çalışan 348 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda, araştırma kapsamında kullanılan Teknolojik

Hazır Oluş Ölçeği'nin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu, iyimserlik ile yenilikçilik boyutlarının aynı faktör altında toplandığı saptanmıştır. Elde edilen faktörlerin ortalamalarına bakıldığında, İY&YEN faktörünün ortalamasının yüksek düzeyde, GÜV faktörünün ortalamasının üzerinde, RAH faktörünün ortalamasının altında değere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre katılımcılar teknolojiye karşı iyimser ve yenilikçi olup, teknolojiden orta düzeyde rahatsız, ancak orta düzeyin biraz üzerinde güvensizdir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre yapılan farklılık analizinde, İY&YEN faktöründe erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Bu farklılığın nedeni, erkeklerin teknolojiyle ve teknolojik cihazlarla daha fazla içli dışlı olmaları olabilir. Güvener (2019) ve Korkmaz (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da yenilikçilik faktörü için erkekler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ancak Aydın (2020) tarafından yapılan çalışmada anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre, çalışmada elde edilen bulgunun alan yazındaki çalışmaları desteklediği, ancak alan yazında da farklı bulguların yer almakta olduğu söylenebilir. Alan yazındaki bu farklı bulguların nedeni, örneklem yapılarından kaynaklanıyor olabilir.

Katılımcıların yaş gruplarına göre yapılan farklılık analizinde, GÜV faktöründe anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre, yaş azaldıkça teknolojiye yönelik güvensizlik artmaktadır. Daha genç yaştaki çalışanlar, teknolojiye karşı daha yüksek düzeyde güvensizlik duymaktadır. Bu durumun nedeni, genç neslin teknolojiyle ve teknolojik cihazlarla daha yakın bir ilişkide bulunmaları olabilir. Zira bu şekilde gençler teknolojinin güvensiz yönlerini daha iyi biliyor olabilir. Güvener (2019) tarafından yapılan çalışmada yaş grubu açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken, Korkmaz (2019) tarafından yapılan çalışmada ise yenilikçiliğin genç yaştakiler lehine anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Görüldüğü üzere, yaş ile ilgili olarak alan yazında farklı araştırma bulguları bulunmaktadır. Bu durumun nedeni, araştırmalarda kullanılan örneklem yapılarının birbirinden farklı olması olabilir.

Katılımcıların medeni durumuna göre yapılan farklılık analizinde, herhangi bir faktörde anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre, evli ve bekar olma durumuna göre teknolojik hazır olmaya ilişkin tutum birbirine benzemektedir. Alan yazında medeni durum için yapılan bir çalışmaya rastlanmadığından, bu hususta bir karşılaştırma yapılamamıştır.

Katılımcıların çalıştıkları pozisyona göre yapılan farklılık analizinde, GÜV faktöründe personel pozisyonunda çalışanlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre, personel pozisyonunda çalışanlar, yönetici pozisyonunda çalışanlara kıyasla teknolojiye karşı daha güvensizdir. Bu farklılığın nedeni yaş ile bağlantılı olabilir. Zira genç yaştaki, personel pozisyonunda çalışanlar teknolojiyle daha yakın ilişkide olduklarından, teknolojinin zayıf yönlerini daha iyi bilme olanağına sahiptir. Alan yazında pozisyon için yapılan bir çalışmaya rastlanmadığından, bu hususta bir karşılaştırma yapılamamıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyine göre yapılan farklılık analizinde, GÜV faktöründe anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre, eğitim düzeyi azaldıkça teknolojiye yönelik güvensizlik artmaktadır. Bu farklılığın nedeni, eğitim düzeyi daha yüksek olan kişilerin teknolojiye ilişkin daha fazla konuya hakim olmaları ve bu nedenle teknolojiye güven duymaları olabilir. Alan yazında eğitim durumu ile ilgili farklı araştırma bulguları mevcuttur. Aydın (2020) tarafından yapılan çalışmada, eğitim durumu için yalnızca iyimserlik ve yenilikçilik faktörlerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Güvener (2019) tarafından yapılan çalışmada ise, teknolojik hazır oluş bir bütün olarak değerlendirilerek, eğitim düzeyi arttıkça teknolojik hazır oluşun arttığı bulgusu elde edilmiştir. Görüldüğü üzere, eğitim düzeyi ile ilgili olarak alan yazında farklı araştırma bulguları bulunmaktadır. Bu durumun nedeni, araştırmalarda kullanılan örneklem yapılarının birbirinden farklı olması olabilir.

Katılımcıların kurumda çalışma sürelerine göre yapılan farklılık analizinde, GÜV faktöründe anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre, kurumda çalışma süresi azaldıkça teknolojiye yönelik güvensizlik artmaktadır. Bu durumun nedeni yaş ile bağlantılı olabilir. Zira yaş azaldıkça teknolojiye karşı güvensizlik artmaktadır. Kurumda 1 yıldan az veya 1-3 yıldır çalışan kişilerin genel olarak genç yaşta oldukları göz önünde bulundurulduğunda, teknolojiye karşı güvensizliğin kurumda az zamandır çalışanlarda daha yüksek düzeyde olması olasıdır. Güvener (2019) tarafından yapılan çalışmada ise, teknolojik hazır oluşun kurumda çalışma süresine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırma bulguları arasındaki bu farklılığın nedeni, araştırmalarda kullanılan örneklem yapılarının birbirinden farklı olması olabilir.

Sonuç olarak, bu çalışmada, katılımcıların teknolojik hazır oluş düzeylerinin genel olarak düzeyde olduğu ve teknolojik hazır oluş faktörlerinden en az birinin, medeni durum dışındaki tüm demografik özelliklere göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulgusu elde edilmiştir.

İleride yapılabilecek olan çalışmalarda, teknolojik hazır oluşun uzaktan çalışma, iş performansı, iş tatmini, örgütsel bağlılık, teknostres gibi değişkenlerle ilişkisini tespit etmeye yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca teknoloji şirketleri, bünyelerinde çalışan kişilerin teknolojiye karşı güvensizliklerini ve rahatsızlıklarını azaltmak üzere hizmet içi eğitim programları düzenleyebilirler.

KAYNAKÇA

Akın, B. (2019). Büyük Veri ve Analitik Sistemlerin Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli ile İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Arslan, Ş. G., Solmaz, E., & Kukul, V. (2017). Mobil Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği: Bir Uyarılma Çalışması. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi, 7(1), 143-157.

Aydın, F. (2020). İnsan ve Bilgisayar Etkileşimi Çerçevesinde EBYS'lerin Kullanılabilirliği ve Teknolojik Hazır Oluşu Üzerine Bir Analiz Çalışması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. MIS Quarterly, 13(3), 319-340.

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research. Reading: Addison-Wesley

García, O. F. D., & Payan, R. (2016). Colombian Consumer Willingness to Adopt Innovative Technology Products and Services. Bagota: Colegio de Estudios Superiores de Administración –CESA-Maestría en Administración de Empresas.

Güvener, A. (2019). Dijital Dönüşüm Sürecinde Çalışanların Teknolojik Hazıroluş Seviyelerinin Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Küçükkaya, D. (2019). Teknoloji Kabul Modeli İle Elektronik Belge Yönetim Sistemi Kullanımını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi ve Yapısal Eşitlik Modeli İle Analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Lundberg, E. (2017). How to Compete Effectively with Self-Service Technologies (Thesis for the M.A. Degree), Uppsala University Department of Business Studies, Sweden.

Mick, D. G., & Fournier, S. (1998). Paradoxes of Technology: Consumer Cognizance, Emotions and Coping Strategies. Journal of Consumer Research, 25(2), 123-143.

Oktal, Ö. (2013). Kullanıcıların Bilgi Sistemini Kabulünü Etkileyen Faktörlerin UTAUT Perspektifinden İncelenmesi. H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 31(1).

Özata, Z. (2013). Teknolojik Ürünlerde Tüketici Davranışı, E. Eroğlu (Ed.) içinde, Teknoloji Perakendeciliği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Parasuraman, A. (2000). Technology Readiness Index (TRI) A Multiple-Item Scale to Measure Readiness to Embrace New Technologies. Journal of Service Research, 2(4), 307-320.

Parasuraman, A., & Colby, C. L. (2015). An Updated and Streamlined Technology Readiness Index: TRI 2.0. Journal of Service Research, 18(1), 59-74.

Rosa, J., & Fogarty G. (2010). Technology Readiness and Segmentation Profile of Mature Consumers. Academy of World Business, Marketing & Management Development Conference Proceedings, 4(1), 57-65.

Sönmez, E., & Akgül, H. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Teknolojiye Hazır Bulunuşluk Düzeyi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Erciyes Üniversitesi Örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi, 13(26), 305-327.

Tsikriktsis, N. (2004). A Technology Readiness-Based Taxonomy of Customers A Replication and Extension. Journal of Service Research, 7(1), 42-52.

Walczuch, R., Lemmink, J., & Streukens, S. (2007). The Effect of Service Employees' Technology Readiness on Technology Acceptance. Information & Management, (44), 206-215.